

بسمه تعالی

منتخب واژه‌های کاربردی

در

قرآن کریم

دکتر علی غضنفری

ابقِ اَبِقِ گریختن ابق العبد عبد اَبِقِ إِذْ اَبَقَ اِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ صافات ۱۴۰ وقتی یونس(ع) به سوی کشتی باری فرار کرد.

اُرَّ از جوشیدن شدید اَزَّت القدر دیگ به شدت جوشید؛ اَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَوَزُّهُمْ اَزًّا مَرِيماً ۸۳ ما شیاطین را بر کفار فرستادیم تا آنان را به شدت به سوی گناه تحریک کنند.

اِصْر اَصْرُ بَسْتِنَ به زور اَصْرْتُهُ او را حبس کردم مَاصِرٍ محل بستن کشتی، لنگرگاه وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْرَهُمْ اعراف ۱۵۷ پیامبر بارهای سنگین و و زنجیرها را از دوش اهل کتابی که پیرو وی شده است، بر می‌دارد.

- سنگینی لا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْرًا بقره ۲۸۶ سنگینی بر عهده ما نگذار.

- عهد مؤکد اءَاقِرْرْتُمْ وَاخَذْتُمْ عَلَيَّ ذَلِكُمْ اِصْرِي آل عمران ۸۱ خطاب به انبیاء و پیروان آنها؛ اِصْر طناب و میخ خیمه اِیَصْرُ بالشتک روی شتر برای نشستن.

اِمْد اَمْدٌ مدت طولانی تُوذُّ لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ اَمْدًا بَعِيدًا آل عمران ۳۰ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمْدُ حديد ۱۶، مانند ابد است، ولی ابد حد ندارد. امد حد زمانی دارد. امد به اعتبار نهایت زمان گفته می‌شود.

اِنْم اِنْم مخلوقات آشکار بر زمین، جن و انس والارض وَضَعَهَا لِلْاِنَامِ رحمن ۱۰

اِی اِی حرف استخبار و استفهام اَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنَى اسراء ۱۱۰ اَيُّمَا الْاَجَلَيْنِ فَضَيَّتْ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ قصص ۲۸؛ اِی حرف جواب و فقط قبل از قسم قُلْ اِی وَرَبِّي اِنَّهُ لَحَقُّ يُونُسَ ۵۳؛ اِی و اِیا حرف ندا اَيَّا ضَمِيرٌ مَنْفَعَلٌ مَنْصُوبٌ اِیَاكَ نَعْبُدُ فَاتَّخِذْ لَنَا مِنْهُ رَوْسِیًّا فَاعْبُدْ فاتحه ۵ وَ قَضَى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا اِلَّا اِيَّاهُ اسراء ۲۳؛ اَيَّان اسم برای سؤال از زمان، كِی اَيَّانَ مُرْسِيهَا نازعات ۴۲ وَ مَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يَبْعَثُونَ نمل ۶۵ اَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ذاريات ۱۲. اِیَه علامت و نشانه لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَ اِخْوَتِهِ اَيَّاتٍ لِّلسَّائِلِينَ يوسف ۷، واژه از تَأَيُّی به معنای پایداری یا اوی به معنای پناه بردن است.

- ساختمان بلند اَتَّبِنُونَ بِكُلِّ رِیْعٍ اَيَّةٌ تَعْبَثُونَ شعرا ۱۲۸، معجزه وَ مَا نُرْسِلُ بِالْاَيَّاتِ اِلَّا تَخْوِیْفًا اسراء ۵۹، مراد معجزات موسی علیه السلام بود.

اِیْم اِیْم ج اِیْمی مصدر آن اِیْمَةٌ است، زن بی شوهر، مرد مجرد را اِیْم گویند وَأَنْكِحُوا الْاِیْمَى مِنْكُمْ نور ۳۲ ام الرجل، امت المرئیه بی همسر شد.

بِتْر بِتْرٌ قطع، بریدن، قطع شده، بریده شده اِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ کوثر ۳؛ خطبه بتراء بدون بسمله.

بِتْک بِتْک قطع کردن اعضا و مو فَلْيَبْتِكُنَّ ءَاذَانَ الْاَنْعَامِ نساء ۱۱۹ ابلیس گفت بندگان را گمراه و فرمان دهم گوش چارپایان را بشکافند.

بِتْل بِتْلٌ بریدن وَتَبَّتْ اِلَيْهِ تَبَّتِيلاً مَزْمَلٌ ۸ پیامبر به خدا رو آور و از غیر او بدور باش.

بِثَّ بِثَّ پراکنده کردن وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ بقره ۱۶۴ فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًا واقعه ۶ كَالْفَرَّاشِ الْمُبْثُوثِ قارعه ۴ مانند پروانه‌های پراکنده.

- اندوه شدیدی که به ناچار آشکار می‌شود. اِنَّمَا اَشْكُوَا بَثِّي وَحُزْنِي يوسف ۸۶.

بجس بجس خارج شدن و فوران، انفجار اعم است فَاَنْبَجَسَتْ مِنْهُ اِثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا اعراف ۱۶۰ فَاَنْفَجَرَتْ مِنْهُ اِثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا بقره ۶۰.

برج ج بُرْجِ قَصْرِ، کوشک و لَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشِيدَةٍ نساء ۷۸ مرگ شما را فرا خواهد گرفت هر چند در برج‌های مستحکم باشید.

- منازل ستارگان وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ بروج ۱ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا فرقان ۶۱.

- آرایش قُرْنٍ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى احزاب ۳۳ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ نور ۶۰.

برک بَرَكِ سینه شتر، سینه فراخ بَرَكَةُ آبِ رَاكِدٍ بَرَكَةُ بَرَكَاتٍ بخشش و خیر خدا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمُ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ اعراف ۹۶؛ تبارک همیشه با نعمت همراه است فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ مؤمنون ۱۴؛ مبارک چیزی که در آن خیر خدا هست هَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٍ أَنْزَلْنَاهُ انبیاء ۵۰ اِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ دخان ۳ نَزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا مؤمنون ۱۸.

برم اِبْرَامَ محکم کردن، ابرام استوار اَمْ اَبْرَمُوا اَمْرًا فَاِنَّا مُبْرِمُونَ زخرف ۷۹ تصمیم محکم بر خطا گرفتند، ما هم اراده محکی در مورد آنان داریم؛ بریم بافته، تابیده شده؛ بَرَمٌ بخیل.

بره بُرْهَانَ دلیلی محکم قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ بقره ۱۱۱ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ نساء ۱۷۴؛ بُرْهَهُ زمان طولانی.

بزغ بُزُوعِ طلوع و ظهور بازغ طلوع کننده فَلَمَّا رَأَى السَّمْسَ بَازِغَةً انعام ۷۸ فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا انعام ۷۷ بَزَغَ الْحَاجِمُ حجامت‌گر تیغ زد و خون ظاهر شد.

بسّ بَسَّ كُوبِيدِن، خرد کردن وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا واقعه ۵ کوهها به شدت کوبیده و ریز ریز شد؛ به‌استعاره جاری کردن یعنی کوهها جاری شد یوم نَسِيرِ الْجِبَالِ آمده‌است.

بسر بَسْرَ شَتَابِ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ مدثر ۲۲ عبوس شد و شتاب کرد.

- احم کردن در آیه عبوس شد و رو ترش کرد بَسُورِ شِيرٍ چون ترش رو است وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ قیامت ۲۴، صورت‌های درهم.

بنّ بَنَّهُ بادی با بوی خوش، ثبات و ماندگاری، استقامت بَنَانِ انگشتان، چون با انگشت مقاومت می‌کنند، اطراف انگشتان بَلَى قَادِرِينَ عَلَى اَنْ تُسَوِّيَ بَنَانَهُ قیامت ۴ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ انفال ۱۲ انگشتان کفار را در جنگ قطع کنید یعنی استقامت آنان را بشکنید.

نعس نَعَسَ لغزشی که برنخیزد، نابودی فَتَعَسَا لَهُمْ وَ اَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ محمد(ص) ۸.

تُعَبُّ تُعَبُّ جَارِي شَدْنِ تُعْبَانِ مَارِ بَزْرَگِ کِه بَرِ زَمِینِ جَارِیِ اسْتِ فَادَا هِیَ تُعْبَانٌ مُبِینٌ اَعْرَافِ ۱۰۷؛ تُعْبَةُ مَارْمُولَکِ یَا سَوْسَمَارِ.

ثَنِیِ اثْنَانِ، اِثْنَانِ عَدَدِ دُوِ اِثْنَانِ ذَوَا عَدَلٍ مِنْکُمْ مَائِدَه ۱۰۶ قَالُوا رَبَّنَا اَمَّنَّا اُتْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْنَا اُتْنَتَيْنِ مُؤْمِنِ ۱۱؛ ثَانِیِ دَوْمِ، دَوْمِیْنِ ثَانِیِ اِثْنَيْنِ اِذْهُمَا فِی الْعَارِ تَوْبَه ۴۰؛ مَثْنِیِ مَثَانِیِ، دُوِ تَا دُوِ تَا اَنْ تَقُومُوا لِلّٰهِ مَثْنِیً وَفَرَادِی سَبَا ۴۶. ثِنِیِ دُوْبَارِ تَکْرَارِ لَا ثِنِیِ فِی الصَّدَقَةِ زَكَاتِ دُوْبَارِ دَرِ سَالِ دَادَه نَمِی شُود؛ اَمْرَثُهُ ثِنِیِ زَنِیِ کِه دُوْبَارِ زَايِیْدَه.

- اَعْرَاضِ کَرْدَنِ اَلَا اِنَّهُمْ یَشْتُوْنَ صُدُورَهُمْ هُوْد ۵ مَنَافِقَانِ سَیْنَه‌هَایِ خُودِ رَا بَه هِم نَزْدِیْکِ کَرْدَه تَا خُودِ رَا اَز پِیَاْمَبْرِ پَنَهَانِ نَمَايِنْد؛ ثَانِیِ عَطْفِهِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللّٰهِ حَج ۹ مَجَادَلَه کِنْدَگَانِ، بَا بِي اَعْتِنَائِیِ نَسَبَتِ بَه خُودِ قَصْدِ گَمْرَاهِ کَرْدَنِ مَرْدَمِ دَارِنْد.

- بِيَانِ نِیْکِیْهَایِ مَثَانِیِ دُوْبَارِنَا زَلِ شُدَه وَ یَا چُونِ شَايِستَه سَتَايِشِ اسْتِ اَللّٰهُ نَزَلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِیً زَمْر ۲۳؛ اِسْتِثْنَاءِ خَارِجِ کَرْدَنِ اَز عَامِ پِیْشِیْنِ.

جَبِیِ جِبُوءَ، جَبِیَّةَ گِرْدَاوَرِیِ، جَمْعِ کَرْدَنِ مِثْلِ اَبِ دَرِ حَوْضِ، جَابِیَّةَ جِ جَوَابِ حَوْضِ اَبِ وَجَفَانِ کَالْجَوَابِ سَبَا ۱۳.

- گِرْدَاوَرِیِ یُجَبِیْ اِلَیْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَیْءٍ قَصَص ۵۷؛ اِجْتِبَاءِ گِرْدَاوَرِیِ اِنْتِخَابِیِ کَذَلِکَ یَجْتَبِیْکَ رَبُّکَ یُوسُف ۶ فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصّٰلِحِیْنَ قَلَم ۵۰ وَاِذَا لَمْ تَأْتِیْهِمْ بِآیَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبٰیْتَهَا اَعْرَاف ۲۰۳ وَ قَتِیِ پِیَاْمَبْرِ اَیَه مَطْلُوبِ مَشْرُکَانِ رَا نَمِی اُورْدِ مِی گُفْتِنْد؛ چَرَا اَیَاتِ رَا گِرْدِ نِیَاوَرْدِیِ؛ کِنَایَه اَز اِیْنِکِه پِیَاْمَبْرِ خُودِشِ گِرْدَاوَرِیِ مِی کِنْد.

جَثَّ جَثَّ رِیْشَه کِن کَرْدَنِ اُجْتُتُّ مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ اِبْرَاهِیْم ۲۶؛ مَجَثَّ بِلِیْچَه بَاغْبَانِیِ. جُثَّ بَرَاْمَدْگِیِ بَدَنِ یَا زَمِیْنِ.

جُثْمِ، جُثْمِ بَه زَمِیْنِ چَسْبِیْدِنِ فَاَصْبَحُوا فِی دِیَارِهِمْ جَاثِمِیْنِ هُوْد ۶۷؛ جُثْمَانِ اِنْسَانِ نَشِستَه.

جَثِیِ جَثِیِ بَه زَانُو نَشِستِنِ وَنَذَرَ الظّٰلِمِیْنَ فِیْهَا جِثِیًّا مَرْیَم ۷۲؛ جَاثِیَّةَ بَه زَانُو نَشِستَه وَتَرَى کُلَّ اُمَّةٍ جَاثِیَّةً جَاثِیَّةَ ۲۸.

جُرْفِ جُرْفِ جِ جِرْفَه کِنَارِ رُودِ کِه زَمِیْنِشِ سَسْتِ اسْتِ وَ سِیْلَابِ زَیْرِ اَنْ رَا خُورْدَه بَاشْد اَم مِّنْ اَسَسٍ بُنِیَانَه عَلٰی شَفَا جُرْفٍ هَارِ تَوْبَه ۱۰۹ کَسِی کِه بِنِیَاْدِشِ رَا بَرِ لَبَه‌یِ سَسْتِ سَقُوطِ قَرَارِ دَادَه؛ جُرَافِ پَرخُورِ.

-جَثَّ جَثَّ رِیْشَه کِن کَرْدَنِ اُجْتُتُّ مِنْ فَوْقِ الْاَرْضِ اِبْرَاهِیْم ۲۶؛ مَجَثَّ بِلِیْچَه بَاغْبَانِیِ. جُثَّ بَرَاْمَدْگِیِ بَدَنِ یَا زَمِیْنِ.

-جُثْمِ، جُثْمِ بَه زَمِیْنِ چَسْبِیْدِنِ فَاَصْبَحُوا فِی دِیَارِهِمْ جَاثِمِیْنِ هُوْد ۶۷؛ جُثْمَانِ اِنْسَانِ نَشِستَه

-جثی جثی به زانو نشستن وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا مريم ۷۲؛ جاثیه به زانو نشسته وَتَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَائِيَةً جاثیه ۲۸.

-جَدَّ جَدَّ پیمودن راه هموار.

قطع کردن ثوب جدید پارچه بریده شده، لباس نو ءَاذَا كُنَّا تُرَابًا ءَأَنَا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ رعد ۵ ءَاذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ ءَأَنَا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ سجده ۱۰ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ق ۱۵؛ جدیدان شب و روز که همواره جدید می‌شوند. جَدَّةٌ ج جَدُّد راه روشن. وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَّدٌ بِيضٌ فاطر ۲۷. فیض خدا وَآنَهُ تَعَالَى جَدُّ رَبَّنَا جن ۳ او (خدا) پر فیض است پروردگار ما

- جَدَّ جَدَّ شکستن فَجَعَلَهُمْ جُدَدًا انبیاء ۵۸ بتها را ریزه ریزه قرار داد؛ مجذوذ شکسته، ناپیوسته؛ عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْذُودٍ هود ۱۰۸ بخشش پیوسته

- جَفَاءَ جَفَاءَ خاشاکی که سیل آن را پراکنده می‌کند فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً رعد ۱۷ کف آب که بدور پرتاب می‌شود أَجْفَاتِ الْأَرْضِ زمین مثل خاشاک بی‌برکت شد.

- جَفَنَ جَفَنَهُ و ج جِفَان ظرف غذا وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ سباء ۱۳ جنیان برای سلیمان همه چیز درست می‌کردند از جمله ظروف بزرگ غذا مانند حوض‌ها؛ جَفَنَهُ چاه کوچک جَفَنُ غلاف شمشیر، درخت انگور.

- جَفُو جَفَا آرام بر بستر قرار نگرفتن، خود را از بستر کندن تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ سجده ۱۶.

- جَمَّ جَمَّ بسیار زیاد جِمَام لبریز بودن پیمانه تُجِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا فجر ۲۰؛ جُمَّة موی زیاد.

- جَمَحَ جَمَحَ، جُمُوح اسب سرکش اسبی که از خوشحالی بتازد. پرداختن به کاری خودسرانه لَوَلُّوا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ توبه ۵۷ اگر گریزگاهی می‌یافتند شتابان به سوی آن می‌رفتند.

- جَنَفَ جَنَفَ متمایل شدن از حق فَمَنْ خَافَ مِنْ مَوْصٍ جَنَفًا بقره ۱۸۲ مُتَجَانِفٍ لِأَنْفِ مَائِدَة ۳ متمایل به گناه.

- جَنَى جَنَى میوه تازه تُسَاقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا جَنِيًّا مريم ۲۵ وَجَنَّاتٍ جَنَّتِينَ دَانٍ رَحْمَن ۵۴ میوه رسیده نزدیک؛ جنایت از این ماده به صورت استعاره آمده‌است، مثل اینکه جانی میوه‌ای چیده‌است.

- حَبِرَ حَبِرَ اثر زیبا سحاب حَبِير ابریر باران؛ ارض محبار زمین پر بار؛ حَبِرَ دانشمند پر اثر اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ توبه ۳۱ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ روم ۱۵ آثار شادی در چهره آنان نمایان است.

- حَدَبَ حَدَبَ ارتفاع، تپه وَ هُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ انبیاء ۹۶ از هر محل مرتفعی عبور می‌کنند؛ حَدَبِ الظَّهَرِ گوز پشت.

- حَرَدَ حَرَدَ منع وَ عَدَّوْا عَلَيَّ حَرْدٍ قَادِرِينَ قلم ۲۵ صبح کردند در حالی که در منع فقیران توانا بودند.

- حری حری قصد فَمَنْ أَسْلَمَ فَأَوْلِيكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا جن ۱۴ هر که اسلام آورد قصد رشد و کمال کرد؛ حری الشیء آن چیز کم شد.

- حسم حسم ریشه کن حُسام شمشیر حُسوم روز نابود کننده ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا حاقه ۷ باد طغیان گر را هفت روز و هشت شب بر قوم عاد مسلط ساخت.

- حصّ حصّ حصّ حصّ تحریک چیزی تا ثابت شود، استوار شدن قَالَتْ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ یوسف ۵۱.

- حصب حصب مواد آتش اِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ انبیاء ۹۸؛ حاصب باد شدید که سنگریزه را پرتاب کند اِنَّا ارْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا قمر ۳۴.

- حطّ حطّ چیزی را از بالا به پائین آوردن وَ قَوْلُوا حِطَّةً بقره ۵۸ خدایا گناهان ما را فرو ریز.

- حطر حطر چیزی که در آغل نگه داشتن، هر چیز ممنوع از دیگران مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا اسراء ۲۰؛ مُحْتَظَرٍ آنچه در آغل جمع می کنند فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ قمر ۳۱ یک صیحه بر آنها فرستادیم و آنها مثل گیاه خشک آغل شدند؛ حظیره آغل.

- حفّ حفّ احاطه کردن، حلقه زدن وَ حَفَفْنَا هَمًّا بِنَخْلٍ كهف ۳۲ باغ را با درختان خرما پوشاندیم؛ وَ تَرَى الْمَلَائِكَةَ حَاقِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ زمر ۷۵.

- حنذ حنذ بریان شده بین دو سنگ داغ اَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيزٍ هود ۶۹.

- حنّف حنّف از گمراهی متمایل به حق شدن برعکس جنف حنیف میل به حق حَنِيفًا مُسْلِمًا آل عمران ۶۷.

- حنک حنک چانه احتنک الفرس به اسب لگام زد لَأُحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ اِلَّا قَلِيلاً اسراء ۶۲.

- حوب حوب گناه اِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيْرًا نساء ۲؛ تَحَوَّبَ دوری از گناه کرد.

- حوی حوی ج حُوّ سبزه، گندمگون الحُوّ خیلی سیاه فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى اعلى ۵ چراگاه را خشک و تیره قرار داد؛ حَوِيَّةٌ ج حوایا روده های حیوان، چربی دو طرف حیوان محتویات شکم اَوَالِحَ وَايَا اَوْ مَا اَخْتَلَطَ بِعَظْمٍ انعام ۱۴۶ مگر چربی های دو طرف پهلو یا آمیخته با استخوان، به بالشچه دو طرف کوهان شتر نیز گویند، احتواء در بر داشتن احتوا على الشیء آن را شامل شد، احراز کرد.

- خبط خبط ضربه زدن، لگد کوب کردن يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ بقره ۲۷۵، کسی که شیطان بر اثر تماس به او آسیب رسانده است.

- خبل خبال فساد، موجب اختلال و جنون یا اَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا یَأْلُونَكُمْ خَبَالًا
آل عمران ۱۱۸ آنان از هر شری در در مورد شما کوتاهی نمی کنند.
- خبو خَبُوْ فَرُو نشانیدن شعله آتش کَلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِیرًا اسراء ۹۷.
- خرص خَرَصْ ظن، تخمین اِنْ هُمْ اِلَّا یَخْرُصُوْنَ اَنعَام ۱۱۶.
- دروغ قَتَلَ الْخِرَاصُوْنَ ذاریات ۱۱ مرگ بر دروغگویان.
- خنس خُنْسِ کنار، پنهان مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ناس ۴؛ خُنْسِ ستارگانی که به جهت نور خورشید
پنهان می شوند. فَلَا اُقْسِمُ بِالْخُنْسِ تکویر ۱۵.
- خنق خَنَقْ خفه شدن؛ مُنْحَقَةً خفه شده وَمَا اَهْلٌ لِغَیْرِ اللّٰهِ بِهِ وَالْمُنْحَقَةُ مائده ۳.
- دحر دَحْر طرد کردن، راندن اَخْرَجْ مِنْهَا مَذْمُومًا مَذْحُورًا اعراف ۱۸ خطاب به ابلیس.
- دحض دَحَضْ باطل کردن دلیل وَ یُجَادِلُ الَّذِینَ کَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِیُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ کهف ۵۶ حُجَّتْهُمْ دَاحِضَةً
عِنْدَ رَبِّهِمْ شوری ۱۶.
- دحو دَحُو حرکت کردن، غلطیدن وَالْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ دَخَاهَا نازعات ۳۰.
- دخر دَخِر ذلیل سَیِّدُخُلُوْنَ جَهَنَّمَ دَاخِرِیْنَ غافر ۶۰.
- دسّ دَسَّ داخل کردن چیزی در چیزی اُمْ یَدُسُّهُ فِی التُّرَابِ نحل ۵۹.
- دسر دِسَار ج دُسْر میخ وَ حَمَلْنَاهُ عَلٰی ذَاتِ الْاَوْجِ وَ دُسْرِ قمر ۱۳.
- دسی دَسٰی فاسد کردن، گمراه کردن قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّیْهَا شمس ۱۰.
- ذرو ذِرْوَةٌ جای بلند ذرّ الریح التراب باد خاک را بلند کرد.
- پراکندن وَالذَّارِیَاتِ ذُرُّوْا ذاریات ۱ سوگند به بادهائی که ابرها را به حرکت در می آورد؛ ذُرِّیَّةَ فرزند کوچک،
فرزندان قَالَ وَ مِنْ ذُرِّیَّتِیْ بقره ۱۲۴.
- ذعن ذَعْن فرمانبردار؛ مُدْعِنِ ج مُدْعِنِیْنَ مطیع وَ اِنْ یُکُنْ لَهُمْ الْحَقُّ یَأْتُوْا اِلَیْهِ مُدْعِنِیْنَ نور ۴۹ اگر داوری به
نفع منافقان باشد، مطیعانه به سوی خدا و پیامبر می آیند.
- ذهل ذُهول پیش آمدی که موجب حزن شود، غفلت یَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا اَرْضَعَتْ حج ۲.
- ذیع ذِیْع اشاعه، آشکار کردن وَاِذَا جَاءَهُمْ اَمْرٌ مِنَ الْاَمْنِ اَوِ الْخَوْفِ اَدَاعَوْا بِهِ نساء ۸۳؛ اذاعه پخش مُذِیْع
گوینده خبر.

- ردم ردم رخنه را با سنگ بستن أَجْعَلُ بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ رَدْمًا كهف ۹۵.

- ردی رده، ردی در معرض نابودی، هلاک شده مَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى لَيْل ۱۱؛ متردیه حیوانی که از بلندی سقوط کرده و بمیرد وَالْمُتَرَدِّیَةُ مائده ۳.

- رکم ركام انباشته ثُمَّ یَجْعَلُهُ رُكَامًا نور ۴۳؛ مَرکوم متراکم یَقُولُوا سَحَابٌ مَرکُومٌ طور ۴۴

- ریش ریش و ریش ج آرایش و ریش آنچه از لباس عاید می‌شود، زینت، پر مرغ، استعاره برای لباس یوری سَوَاءتِكُمْ وَ رِیشاً اعراف ۲۶ لباسی فرستادیم تا بدی‌های شما را بیوشاند و مایه زینت‌تان باشد.

- ریع ریع مکان بلند اَنْبُنُونَ بِكُلِّ رِیْعٍ آیه شعراء ۱۲۸ هود به قومش گفت: آیا بر هر مکان بلندی، قصری (نشانه‌ای) می‌سازید؟

- زجر زجر طرد و منع با صدا فَانَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ صافات ۱۹ صیحه‌ی اول؛ فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا صافات ۲ سوگند به نهی کنندگان با صدای عظیم؛ وَ لَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْاَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ قمر ۴ به قدر کافی برای منع از بدی، اخبار گذشتگان برای مکذبان آمده است.

- زجو زجو راندن اَلَّذِي يُزْجِي لَكُمْ اَلْفَلَكَ فِي الْبَحْرِ اسراء ۶۶؛ مُزْجِي طرد شده، چیزی بی‌مقدار مؤنث آن مُزْجَاةٌ وَ جِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ یوسف ۸۸.

- زح زح دور؛ زَحْزَحَ دور شدن از مقر فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَاَدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ ال عمران ۱۸۵؛ مُزْحَاحَ دور کننده وَ مَا هُوَ بِمُزْحَاحِهِ مِنَ الْعَذَابِ بقره ۹۶.

- زحف زحف راه رفتنی که پا به زمین کشیده شود مانند بچه یا شتر خسته، استعاره برای حرکت کند لشکر انبوه إِذَا لَقِيتُمْ اَلَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوهُمْ اَلْاَدْبَارَ انفال ۱۵.

- سأم سامة دلتنگی لَا یَسْأَمُ الْاِنْسَانُ مِنْ دُعَاةِ الْخَیْرِ فصلت ۴۹ وَ هُمْ لَا یَسْتَمُونَ فصلت ۳۸ فرشتگان از عبادت دلتنگ و خسته نمی‌شوند.

- سرب سرب سراسیب فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا كهف ۶۱؛ مَسَارِبٌ ج سَرَبٌ آنکه در راهی در حرکت است وَ مَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّیْلِ وَ سَارِبٌ بِالنَّهَارِ رعد ۱۰؛ سَرَابٌ مثل آب بر اثر تابش آفتاب كَسْرَابٍ بِقِیْعَةٍ یَحْسَبُهُ الظَّمَانُ مَاءً نور ۳۹.

- سربل سربال ج سربال پیراهن سَرَابِیْلِ تَقِیْكُمْ اَلْحَرَّ وَ سَرَابِیْلِ تَقِیْكُمْ بَأْسَكُمْ نحل ۸۱.

- سكب سكب ریختن و ماء مسكوب واقعه ۳۱ آب پیوسته روان.

- سل سل بیرون کشیدن چیزی یَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا نور ۶۳ خدا برخی از شما را که پناه گرفته‌اند بیرون می‌کشد (می‌شناسد)؛ سَلَالَةٌ چکیده که از چیزی بیرون کشیده می‌شود وَ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سَلَالَةٍ مِنْ

طِينِ مُؤْمِنُونَ ۱۲؛ سِلْسِلَةٌ ج سلاسل زنجیر سَلَسِلًا وَ أَغْلَالًا وَ سَعِيرًا انسان ۴؛ سَلْسَبِيلٌ گوارا، روان عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلاً انسان ۱۸

- سَلَقٌ سَلَقٌ با دست و زبان حمله کردن سَلَقُوكُمْ بِالسِّنِّهِ حِدَادِ احزاب ۱۹ شما را با زبان تیز آزار دهند.

سَلَكٌ سَلَكٌ، سَلُوكٌ نفوذ و دخول مَا سَلَكْتُمْ فِي سَقَرٍ مَدْرٌ ۴۲ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ زمر ۲۱؛ سَلَكٌ راه لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا نوح ۲۰.

سَنُو سَنَانُورٌ ساطع يَكَادُ سَنَابِرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ نور ۴۳.

سَوَاءٌ سُوءٌ مَكْرُوهٌ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ نحل ۲۷؛ سُوءَى زشت و ضد آن حُسْنَى است ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوَاى روم ۱۰؛ سَيِّئَةٌ ج سَيِّئَاتٌ زشت و ضد آن حَسَنَةٌ بَلَى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً بقره ۸۱؛ سَوَاءٌ هر چیز غیر مستحسن کنایه از بدن عریان كَيْفَ يُوَارِي سَوَاءٌ أَخِيهِ مائده ۳۱ تا چگونه جسد برادر خود را دفن کند.

سَوْعٌ سَاغٌ گوارا سَائِعًا لِلشَّارِبِينَ نحل ۶۶ وَ لَا يَكَادُ يُسَيِّغُهُ اِبْرَاهِيمَ ۱۷ به زحمت جرعه جرعه آب صدید سر می کشد و حاضر نیست به میل خود از آن بخورد.

سَوَّلٌ تَسْوِيلٌ تَزْيِينٌ به چیزی مورد نظر وَ كَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي طه ۹۶ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَ أَمَلَى لَهُمْ محمد(ص) ۲۵.

سُومٌ سَامٌ به سرعت در پی چیزی رفتن سَامٌ مَجْبُورٌ كَرِدُ يَسُومُونَكَ سُوءَ الْعَذَابِ بقره ۴۹ عذاب بدی بر شما تحمیل می کرد؛ سِیْمَا علامت سِیْمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثْرِ السُّجُودِ فَتَح ۲۹؛ مُسَوِّمَةٌ علامت گذاری شده وَالْخَيْلِ الْمُسَوِّمَةُ آل عمران ۱۴ اسبهای معین و ممتاز؛ خرید و فروش صاحب السلعة احق بالسوم رها کردن حیوان برای چرا مِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ نحل ۱۰ خدا برای شما درختانی (گیاهانی) فرستاد که در آن حیواناتتان را به چرا می برید.

سَهْلٌ سَهْلٌ ج سُهُولٌ زمین پهناور و صاف تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا اعراف ۷۴ سهل الخلق خوش خلق.

سَيْبٌ سَائِبَةٌ ج سَيْبٌ و سَوَائِبٌ رها شده، شتر یا بنده رها شده مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَ لَا سَائِبَةٍ مائده ۱۰۳.

شَتٌّ شَتٌّ، شَتَاتٌ ج أَشْتَاتٌ پراکنده يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا زلزله ۶؛ شَتِّيتٌ ج شَتَّى مختلفٌ إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى لیل ۴ شَتَّانٌ اسم فعل، دور شتاء زمستان اِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ قريش ۲.

شَرْدٌ شَرْدٌ رفتاری موجب عبرت فَأَمَّا تَثَقَفْنَاهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرَدُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ انفال ۵۷ چنانچه کفار را یافتید رفتاری عبرت آمیز با آنان کنید.

شَرْدِمٌ شَرْدِمَةٌ ج شَرَاذِمٌ و شَرَاذِيمٌ گروه جدا افتاده إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشَرْدِمَةٌ قَلِيلُونَ شعراء ۵۴ سخن فرعون در مورد قوم موسی(ع).

شرط شَرَطَ جَ أَشْرَاطٍ نَشَانَهُ تَحَقُّقُ چِيزِي أَنْ تَأْتِيَهُمْ بُغْتَةٌ فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا مُحَمَّدٌ (ص) ۱۸.

شَطَطٌ شَطَطَ مَصْدَرٌ، دُورَ شَدْنِ زِيَادٍ بَهْ كِنَايَهْ ظَلَمٌ لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا كَهْفٌ ۱۴، اِگَرِ غَيْرِ خُدَا رَا بَهْ مَعْبُودِي بِيذِيرِيمِ سَخْنِ بَهْ ظَلَمٌ گَفْتَهَايِمِ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَ لَا تُشْطِطْ ص ۲۲ سَخْنِ شَاكِيَانِ دَاوُدِ (ع).

شَغَفٌ شَغَفَ غَشَاءٌ دُورَ قَلْبٍ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا يُوْسُفُ ۳۰ مَحَبَّتِ يُوْسُفِ دَرِ پَرْدِهْ دَلِ زَلِيخَا جَا گَرَفْتَهْ بُوْد.

شَوِيٌّ شَوِيَ غُوشْتِ بَرِيَانِ يُعَانُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهُ كَهْفٌ ۲۹؛ شَوِيٌّ دَسْتِ وَ پَا، هَرِ عَضْوِي كِهْ نَقْصِ أَنْ مَوْجِبِ مَرِگِ نَشُودِ نَزَاعَةً لِّلشَوِيِّ مَعَارِجِ ۱۶ شَعْلَهَايِ آتَشِ سُوْزَانِ اسْتِ وَ بَرِيَانِ مِي كَنْد.

صَدَى صَدَى پِژَوَاكِ صَدَا تَصْدِيئُهُ هَرِ صَدَايِي چُونِ پِژَوَاكِ كِهْ غَنَا نَدَاشْتَهْ بَاشَد، كَفِ زَدْنِ مَا كَانِ صَلَاتِيهِمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَ تَصْدِيئَةً اِنْفَالِ ۳۵ چِيزِي جِزِ سُوْتِ وَ كَفِ نَيْسْت؛ تَصْدَى تَوْجِهْ كَرْدْنِ چُونِ صَدَايِ پِژَوَاكِ كِهْ بَرْمِي گَرْدَدِ اَمَّا مَنِ اسْتَعْنَى فَانْتَ لَهُ تَصْدَى عَبَسَ ۵ وَ ۶ اَنَكِهْ تُوَانِگَرِ اسْتِ، تُو بَهْ اُو رُوِي مِي اُوْرِي.

صَرَمٌ صَرَمَ قَطْعَ كَرْدْنِ، چِيْدِنِ اِذْ اَفْسَمُوا لِيَصْرِمْنَهَا مُصْبِحِينَ قَلَمٌ ۱۷ (دَاسْتَانِ بَاغِ) اَنْ اَعْدُوا عَلَيَّ حَرْتِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ قَلَمٌ ۲۲؛ صَرِيْمِ قَطْعَهَايِ اَزِ شَنْزَارِ فَاصْبَحْتَ كَالصَّرِيْمِ قَلَمٌ ۲۰ اَنْ دُو بَاغِ چُونِ قَطْعَهَايِ اَزِ شَنْزَارِ گَرْدِيْد.

صَغُوٌّ صَغُوٌّ مِيْلٌ، مَتَمَايِلِ شَدْنِ، كِجِ شَدْنِ وَ لِيَتَصَغَى اِلَيْهِ اَفْعِدَةُ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْآخِرَةِ اِنْعَامِ ۱۱۳ اِنْ تَتُوبَا اِلَى اللّٰهِ صَغَتْ قُلُوبُكُمْ تَحْرِيْمِ ۴ اِگَرِ تُوْبِهْ كَنْيِدِ بَهْ نَفْعِ شَمَاسْتِ چَرَا كِهْ دَلْهَايِ شَمَا اَزِ حَقِّ مَنَحْرَفِ شَدَهْ اسْت.

صَلَى صَلَى بَرِ اَفْرُوخْتِنِ آتَشِ اِصْلُوْهَا اَلْيَوْمَ يَسَ ۶۴ اَمْرُوْزِ وَاْرِدِ دُوْزَخِ شُوِيْدِ فَعْلُوْهُ ثُمَّ الْجَحِيْمَ صَلُوْهُ حَاقَهْ ۳۱؛ صَلَى مَصْدَرٌ، سُوخْتِنِ ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِيْنَ هُمْ اَوْلَى بِهَا صَلِيًّا مَرِيْمِ ۷۰؛ صَالِ وَاْرِدِ شَدِهْ دَرِ آتَشِ اِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيْمِ صَاْفَاتِ ۱۶۳؛ اِصْطِلَاءٌ گَرْمِ شَدْنِ بَا آتَشِ اَوْ اَتِيَكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُوْنَ نَمَلِ ۷ مَوْسَى (ع) بَهْ هَمْسَرَشِ گَفْت...

صَوَعٌ صَوَاعُ جِ صِيْعَانِ پِيْمَانَهْ، ظَرْفِ اَبْخُوْرِي قَالُوْا نَفَقِدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ يُوْسُفُ ۷۲.

صَيِصٌ صَيِصَةٌ جِ صِيَاصِي دَرُ، شَاخِ گَاوِ، چَنْگَالِ خُرُوْسِ كِهْ مَوْجِبِ دَفْعِ دَشْمَنِ مِي شُوْنْدِ وَ اَنْزَلَ الَّذِيْنَ ظَاهَرُوْهُمْ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صِيَاصِيهِمْ اِحْزَابِ ۲۶ خُدَاوَنْدِ گَرْوَهِي اَزِ اَهْلِ كِتَابِ حَامِيَانِ مَشْرَكَانِ رَا اَزِ قَلْعَهْ هَايِشَانِ پَايِيْنِ كَنْيِد.

ضَهِيٌّ ضَهًا هَمَانٌ، شَبِيْهٌ يُضَاهِيُوْنَ قَوْلَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا تُوْبِهْ ۳۰ سَخْنَانِ يَهُودِ وَ نَصَارَا شَبِيْهَ سَخْنَانِ كَفَارِ اسْت.

ضَيْرٌ ضَيْرٌ ضَرْرٌ رَسَانْدِنِ لَا ضَيْرَ اِنَّا اِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُوْنَ شَعْرَاءِ ۵۰.

ضِيْزٌ ضِيْزٌ مَنَعٌ، نَقْصٌ ضِيْزِي نَاقِصٌ، ظَالِمَانَهْ تَلِكَ اِذَا قِسْمَةٌ ضِيْزِي نَجْمِ ۲۲.

طَحَا طَحُوْ پِهْنِ كَرْدْنِ مَانَنْدِ دَحُوْ وَالْاَرْضِ وَ مَا طَحِيْهَا شَمْسٌ ۶.

ظعن ظَعَنَ كَوَّجَ يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَ يَوْمَ إِقَامَتِكُمْ نحل ۸۰؛ ظَعِينَةٌ هودج شتر به استعاره به زن ظَعِينَه گویند چون هودج نشین است.

عبأ عَبَأَ جَ أَعْبَأَ سَنَكِينِي، قدر و وزن قُلْ مَا يَعْجَبُوكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ فَرَقَان ۷۷ پروردگارم برای شما ارزشی قائل نیست اگر دعای شما نباشد.

عتل عَتَلُ بِأَخْشُونَتِ كَشِيدِنِ وَ بَرْدِنِ چيزی فَاغْتَلَوْهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ دخان ۴۷؛ عَتَلُ پرخور که هر چیز را با خشونت به سوی خود می کشد عَتَلٌ بَعْدَ ذَلِكَ زَيِّمٌ قلم ۱۳؛ بعد از اینها، پرخور و بد نام است.

عمر عَمَّرَ بيماری پوستی جرب. عار ضرر و زیان فَتُصِيبُكُمْ مِنْهُمْ مَعْرَةً بَغَيْرِ عِلْمٍ فتح ۲۵ اگر مؤمنانی از شما از بین نمی رفتند و این عیبی و عاری نا آگاهانه برای شما حساب نمی شد، خدا در حدیبیه مانع جنگ نمی شد؛ مُعْتَرِّ حَاجَتُمْ أَطْعَمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرِّ حَج ۳۶.

عزوه عَزَّ جَ عَزَّيْنِ گروههای متفرق عَنِ الْيَمِينِ وَ عَنِ الشَّمَالِ عَزِينَ معارج ۳۷ کفار از راست و چپ گروه گروه به طمع رفتن به بهشت نزد تو (پیامبر) می آیند.

عطل عَطَلُ مهمل، معطل وَ بَثْرٌ مُعْطَلَةٌ وَ قَصْرٌ مَشِيدٌ حج ۴۵ چه بسیار چاه بی صاحب و قصر محکم به جای مانده.

عنت عَنَتِ سختی، هلاکت لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ نساء ۲۵ ازدواج با کنیزان برای کسی است که بترسد از نظر جنسی به زحمت افتد؛ اِغْنَاتُ بِسَخْتِي اِنْدَاخْتِنِ وَ لَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَغْنَتَكُمْ بقره ۲۲۰ اگر خدا بخواهد در مورد حال ایتم شما را به زحمت می اندازد.

عنو عَنَا خَاضِعٌ وَ خَوَارِ عَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ طه ۱۱۱.

عوق عَاقٌ بَاز دَارِنْدَ از خَيْرِ مَعُوَّقٍ بَاز دَارِنْدَ از خَيْرٍ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوَّقِينَ مِنْكُمْ احزاب ۱۸؛ نَامِ بَتِ وَ لَا يَعُوَّتَ وَ يَعُوَّقَ وَ نَسْرًا نوح ۲۳.

عیر عِيرَ جَ عِيرَ كَارَوَانَ وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا يوسف ۸۲ خبر دزدی بنیامین را از قافله‌ای که در آن بودیم بپرس؛ وَ لَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ يوسف ۹۴ وقتی کاروان از مصر جدا شد.

عرو عَرَى شيفته شدن غِراء مواد چسبنده فَاغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعِدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ مائده ۱۴، به خاطر پیمان شکنی، بین مسیحیان دشمنی انداختیم، دشمنی همواره با آنان است؛ اَعْرَى تحريك کرد لَنْغْرِيَنَّكَ بِهِمْ احزاب ۶۰ اگر منافقین دست برندارند تو را بر آنها می شورانیم.

عزل عَزَلَ مصدر به معنای مفعول، تابیده وَ لَا تَكُونُوا كَالَّذِي نَقَصَتْ غَزْلَهَا نحل ۹۲.

عَصَى غَصَى فشرده شدن گلو **عُصَّة** در گلو گیر کردن چیزی مثل استخوان و **طَعَاماً** ذَا **عُصَّةٍ** مزمل ۱۳ و غذای گلو گیر جهنم.

عَمَزَ عَمَزٌ اشاره به عیب و **إِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ** مطففین ۳۰ چون از کنار مؤمنان می‌گذشتند با اشاره چشم و ابرو عیبجویی می‌کردند.

عَوْلٌ عَوْلٌ فاسد کردن نامحسوس، هلاک کردن نامحسوس لا **فِيهَا عَوْلٌ** وَ لا هُمْ عَنْهَا يُنْزِفُونَ صافات ۴۷ شراب بهشتی هلاکت و تباهی ندارد و کسی از آن مست نمی‌شود.

عَوَى عَوَى جهالت حاصله از اعتقاد فاسد **مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ** وَ **مَا عَوَى** نجم ۲ وَ **بُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ** شعراء ۹۱؛ در آیه **فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا** (مریم ۵۹) **غَى** یا به معنای قبل است و یا به معنای عذاب است از باب تسمیه مسبب به نام سبب. در آیه و **عَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى** (طه ۱۲۱) یا به معنای قبل است و یا به معنای خسران و نرسیدن به خواسته است **إِغْوَاءٌ** به جهالت انداختن **لَأَزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ** وَ **لَأُغْوِيَنَّهُمْ** حجر ۳۹.

- مراد از اغوای خدا، عقوبت به سبب اغوای خود است **إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ** هود ۳۴ خطاب نوح(ع) به قوم خود.

غَيْضٌ غَيْضٌ ناقص شدن و **غَيْضَ الْمَاءِ** هود ۴۴، آب فرو رفت و **مَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ** رعد ۸ آنچه ارحام کم می‌کنند و پیش از موعد می‌زایند.

فُتْرٌ فُتْرٌ سکون بعد از سختی و ضعف بعد از قوت لا **يُفْتَرُّ عَنْهُمْ** وَ هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ زخرف ۷۵ عذاب دوزخیان کم نمی‌شود و آنها همواره در جهنم می‌مانند؛ **يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ** لا **يُفْتَرُونَ** انبیاء ۲۰ فرشتگان شب و روز تسبیح گویند و آرام نمی‌شوند؛ **فَتْرَةٌ** ج **فَطَرَاتٍ** دوره سکون و آرامش بعد از حدت و زبری **قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ** مائده ۱۹.

فُتْنٌ فُتْنٌ گداختن طلا در آتش تا خالص و ناخالص آشکار شود، **فَاتِنٌ** اسم فاعل، گمراه کننده **مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ** صافات ۱۶۲.

فَجْوَةٌ فَجْوَةٌ فضای خالی وسیع وَ هُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ كهف ۱۷ اصحاب كهف در محل گسترده غار بودند.

فَرَى فَرَى بریدن پوست افتراء دروغ از خود ساختن وَ **مَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا** انعام ۴۱؛ **فَرَى** جعل چیزی ساختگی و بزرگ **لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا فَرِيًّا** مریم ۲۷؛ **مُفْتَرَى** مجعول **قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرَى** قصص ۳۶؛ **مُفْتَرَى** جاعل دروغ **قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ** نحل ۱۰۱.

فَزَّ فَزَّ ترس، سرگردانی، ناخشنودی استغزّ تحریک کرد او را **هَلْ دَادَ**، راند **وَاسْتَفَزُّ مَنْ اسْتَطَعَتْ مِنْهُمْ** بِصَوْتِكَ اسراء ۶۴ هر کس را می‌توانی با صدایت تحریک کن؛ **فَارَادَ أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْأَرْضِ** اسراء ۱۰۳ فرعون خواست بنی اسرائیل را ریشه کن کند.

فَضُو أَفْضَى رَسِيدِن، وَارِد شَدِن، بَه كَنَایَه دَر مَجَامَعَتِ اسْتِعْمَالِ مِی شُود وَ كَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَ قَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ نِسَاءً ۲۱ چگونگی مهر را از همسران می‌گیرید در حالیکه با هم آمیزش داشته‌اید؛ ایضا یکی شدن قبل و دبر زن.

فَصَم فَصَم، اِنْصَام بَرِيدَه شَدِن، شَكْسْتَه شَدِن فَصَمِ الْوُثْقَى بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا اِنْصَامَ لَهَا بقره ۲۵۶.

فَضَّ فَضَّ شَكْسْتِن، پَرَاكَنَدَه شَدِن وَ اِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا اَنْفَضُوا إِلَيْهَا جَمَعَهُ ۱۱؛ فَضَّ نَقْرَهُ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ تَوْبَهُ ۳۴.

فَوْر فَوْر جَوْشِشِ شَدِيدِ آتَشِ يَا غَضَبٍ وَ يَا دِيگِ حَتَّى اِذَا جَاءَ اَمْرًا وَ فَارَ التَّنَوُّرُ هُوَ ۴۰ وَ قَتَى فَرْمَانِ مَا رَسِيدِ وَ تَنَوْرٍ جَوْشِيدِنِ گِرَفْتِ؛ سَمِعُوا لَهَا شَهِيْقًا وَ هِيَ تَفَوْرٌ مَلِكٌ ۷ وَ قَتَى بَه جَهَنَّمَ اِنْدَاخْتَه شَوْنَدِ صَدَايِ وَحَشْتِنَاكِي مِی شَنَوْنَدِ وَ اَن پِيوسته مِی جَوْشَدِ.

- فَوْرِي وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا آلِ عِمْرَانَ ۱۲۵ اِگَرِ دَشْمَنِ بَه هَمِيْنِ زَوْدِي بَرِ شَمَا بِيَايِد...

فَن فَنَنْ جِ اَفْنَانِ شَاخِه‌ای كِه بَرِگَشِ تَازَه يَا رَنگِي بَاشَدِ ذَوَاتَا اَفْنَانٍ رَحْمَنِ ۴۸.

فَنَد تَفْنِيدِ نَظَرِ كَسِي رَا ضَعِيْفِ دَانَسْتِنِ لَوْلَا اَنْ تَفْنَدُوْنَ يُوْسُفَ ۹۴ يُوْسُفَ رَا اِحْسَاسِ مِی كَنَمِ اِگَرِ مَرَابَه نَادَانِي نَسَبَتِ نَدَهِيْدِ.

قَتَر قَتَرِ تَنگِي دَر مَعِيْشَتِ، ضَدِ اسْرَافِ وَالَّذِينَ اِذَا اَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَ لَمْ يَقْتَرُوا وَ كَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا فَرَقَانَ ۶۷؛ قَتَوْرٍ بَخِيْلٍ وَ كَانَ الْاِنْسَانُ قَتُوْرًا اسْرَاءً ۱۰۰؛ مُقْتَرٍ تَنگِدَسْتِ وَ عَلَيِ الْمُقْتَرِ قَدْرُهُ بقره ۲۳۶؛ قَتَرِ دَوْدِي كِه اَز سُوخْتِنِ چَوْبِ وَ يَا كَبَابِ بَلَنْدِ مِی شُود. تَرَهَقُّهَا قَتْرَةُ عَبَسَ ۴۱ دَوْدِ تَارِيكِي گَنَاهَكَارَانَ رَا پُوْشَانْدَه اَسْتِ.

قَتَا قَتَا خِيَارِ مِنْ بَقْلِهَا وَ قِتَاءِهَا وَ قَوْمِهَا بقره ۶۱.

قَحَم قَحَمِ بَزْرَگِ قُحُوْمِ سَالْخُوْرَدَه اِقْتِحَامِ قَرَارِ گِرَفْتِنِ دَر سَخْتِي، سَخْتِ فَلَا اِفْتِحَامَ الْعَقَبَةَ بَلَدِ ۱۱ وَ لِي اِنْسَانِ اَز گِرَدَنَه سَخْتِ نَگِذَسْتِ؛ هَذَا فَوْجٌ مُقْتَحِمٌ مَعَكُمْ ص ۵۹ بَه طَاغِيَانَ گُوِيْنَدِ اِيْنِ گِرُوْهِي اَسْتِ كِه هَمْرَاهِ شَمَا وَارِدِ جَهَنَّمَ سَخْتِ مِی شَوْنَدِ.

قَذَف قَذَفِ اِنْدَاخْتِن، پَرْتَابِ كَرْدِنِ فَاَفْذِفِيْهِ فِي الْاِيْمِ طه ۳۹ وَ قَذَفَ فِي قُلُوْبِهِمُ الرُّغْبَ اِحْزَابِ ۲۶.

قَرَح قَرَحِ زَخْمِ خَارَجِي وَ قُرْحِ زَخْمِ دَرُوْنِي مَانَنْدِ دَمَلِ قَرَحِ جِرَاحَتِ اِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرَحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرَحٌ مِثْلُهُ آلِ عِمْرَانَ ۱۴۰؛ قُرْحِ دَرْدِ.

قَرَض قَرَضِ بَرِيْدِنِ، قَطْعِ كَرْدِنِ، دَوْرِ شَدِنِ وَ اِذَا غَرَبَتْ تَقْرَضُهُمْ ذَاتَ الشَّمَالِ كَهْفِ ۱۷ هَنْگَامِ غُرُوْبِ، خُوْرَشِيْدِ اَز اَنهَا كَنَارَه مِی گِرَفْتِ.

قرف اِقتِرافَ كَنَدنِ پُوستِ دَرختِ یا كَنَدنِ پُوستِ زخمِ، بَه‌استِعاره بَرایِ اِكتِسابِ خُوبِ یا بَد بَكَارِ می‌رُود و لَیْقَتَرِفُوا مَأَهُمْ مُقْتَرِفُونَ اِنعام ۱۱۳، و اِنجامِ دَهدنِ هَر گِناهِی كِه بَخِواهند اِنجامِ دَهدن؛ مَن یَقْتَرِفُ حَسَنَةً نَزِدُ لَهُ فِیْهَا حُسْنًا سُورِی ۲۳.

قس قَسَّ جَسْتَجویِ چِیزیِ شَبانَه قَسقاس، قَسقَس رَاهنمایِ شَب قَسِیسِ پِیشِوایِ دِینیِ مَسِیحیانِ ذَلِكَ بَانَ مِنْهُمْ قَسِیسِینَ وَ رُهَباناً مائِدَه ۸۲.

قسر قَسْر غلبَه قَسُورَه شِیرِ بَیشَه قَرَّتْ مِنْ قَسُورَه مَدثر ۵۱ در قِیامتِ مَكذبانِ چِونِ گُورخِرانِ رَمیدَه‌اند كِه از شِیرِ فَرارِ می‌كِنند.

قصف قَصَف شَكستِ قاصِفِ بادِ شَدیدیِ كِه هَمه چِیزِ درِ هَم شَكند فِیرِسِلَ عَلَیْكُمْ قاصِفاً مِنَ الرِّیحِ اسراء ۶۹ آیا در امان هستید از اینکه تند بادی کوبنده بر شما فرستد.

قض قَض خرابِ شَدنِ فُوجِداً فِیْهَا جِداراً یُریدُ أَنْ یَنْقُضَ فَأقامَه كَهف ۷۷.

قطف قَطَف چِیدنِ قِطِفِ جِ قُطُوفِ میوه چِیدَه شَدَه قُطُوفُها ذانِبَه حاقَه ۲۳ میوه‌هایِ درِ دِستِرسِ وَ ذَلَّتْ قُطُوفُها تَدَلِیلاً اِنسان ۱۴ چِیدنِ میوه‌هایِ بَهِشتیِ آسَلنِ آسانِ است.

قطمر قَطْمِیرِ نِقْطَه‌ایِ كُوجِکِ درِ پِشتِ هِستَه خِرمایِ، چِیزِ بی‌ارزِشِ وَ كَمِ وَالَّذینَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ ما یَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِیرِ فاطر ۱۳ آنچه شما به جای خدا می‌خوانید مالک اثر پوست هسته خرما نیستند.

قطن قُطْنِ پَنبَه؛ قُطُونِ مَحَلِ اقامتِ؛ قُطْنِ بالایِ رانِ وَ زِیرِ كَمَرِ؛ قُطْنِ بَینِ دو رانِ اِنسانِ؛ یَقْطِینِ گیاهیِ بَدونِ ساقَه كِه بَرِ زَمینِ پَخشِ شُودِ مائِدِ خِیارِ، خِرَبزَه وَ كَدو وَ اَنْبَتْنَا عَلَیْهِ شَجَرَهٌ مِنْ یَقْطِینِ صافات ۱۴۶.

قلد قَلَدِ تابیدنِ قِلادَه جِ قَلائدِ تابیده شده‌ایِ كِه بَه گُردنِ می‌اندازند وَ لا اَلْهُدَى وَ لا اَلْقَلائدَ مائِدَه ۲ قِربانیِ كِه بَه گُردنِشِ چِیزیِ اَویزانِ می‌كُردند، وَ گُردنِ را اِحاطَه می‌كند؛ لَهُ مَقالِیدُ السَّمواتِ وَ الارْضِ زمر ۶۳، چِیزیِ كِه آسَمانِ‌ها وَ زَمینِ را اِحاطَه می‌كند از آن اوست شاید مراد تکیه آسمان‌ها و زمین باشد.

قمص قَمِیصِ جِ قُمُصِ وَ اَقْمِصَه وَ قُمُصانِ پِیراهنِ اذْهَبُوا بِقَمِیصِی هَذَا یوسف ۹۳.

قمطر قَمْطَرِیرِ شَدیدِ یَوماً عَبُوساً قَمْطَرِیراً اِنسان ۱۰.

قمع قَمَعِ قَهَرِ؛ مِقَمَعَه جِ مَقامِعِ گُرزِ وَ لَهُمْ مَقامِعُ مِنْ حَديدِ حج ۲۱.

قنطر قِنْطَرَه، پِلِ قِنْطارِ جِ قِناطِیرِ مالِ زِیادِ چِونِ هَمانندِ پِلِ، زَندگیِ با آن جِریانِ می‌یابد. مِبلِغِ قِنطارِ چَهلِ اوقیه، دوِیستِ اوقیه، هِزارِ وَ یا دوِیستِ دینارِ وَ پِرِ پُوستِ گاوِ طِلا گُفْتَه شده‌است وَ مِنْ اَهْلِ اَلْكِتابِ مَنْ اِنْ تَأَمَّنْهُ بِقِنْطارٍ یُؤَدِّهِ اِلَیْكَ اَلْاِمران ۷۵.

قلی قلی بغض ما ودَعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ضحیٰ ۳ پروردگارت تو را رها نکرده و به تو خشم ننموده است؛ قالی ج قالین اسم‌فاعل، دشمنی کننده قالَ اِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِيْنَ شعراء ۱۶۸ لوط به قومش گفت من دشمن عمل شما هستم.

قوع قاع، قيع ج قيعان زمين هموار فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا طه ۱۰۶ خدا زمين را صاف و بي آب و گياه رها می‌سازد؛ كَسْرَابٍ بِقِيَعَةٍ نور ۳۹.

قنوج قنوج قنواں شاخه‌ای که شاخه‌های کوچکتر داشته باشد مِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ انعام ۹۹.

كَبَّ كَبَّ به رو انداختن فَكَبَّتْ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ نمل ۹۰؛ مُكَبِّبٌ به رو افتاده أَقْمَنُ يَمْشِي مُكَبِّبًا عَلَيَّ وَجْهِيْ اَهْدَىٰ ملك ۲۲؛ كُبْكِبَ واژگون، نگونسار فَكُبِّكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ شعراء ۹۴ معبودان دروغین و پیروان گمراهشان در آتش نگونسار می‌شوند.

كُتِبَ كُتِبَ ج كُتِبَ و كُتِبَان تپه‌ای از شن وَ كَانَتْ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلاً مزمل ۱۴ کوهها به صورت شن نرم در می‌آید.

كُدِحَ كُدِحَ تلاش با رنج يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ اُنْكِرْ كَادِحًا إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا انشقاق ۶.

كَشُطَ كَشُطَ پوشش چیزی را برداشتن وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ تَكْوِير ۱۱، وقتی پرده از آسمان برداشته شود.

كَفَّتْ كَفَّتْ جمع کردن، محل جمع اَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا مرسلات ۲۵ آیا زمین را محل اجتماع انسان‌ها قرار ندادیم.

كَمَه كَمَه کوری اَكْمَه ج كُمَه کور مادر زاد وَ أُبْرِيءُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ آل عمران ۴۹.

كَنَّ كَنَّ ج اَكَنَّ چیزی که در آن چیزی را مخفی کنند، پناهگاه وَ جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ اَكْنَانًا نحل ۸۱ وَ رَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَ مَا يُعْلِنُونَ قصص ۶۹؛ كِنَان ج اَكِنَّهُ پوششی که چیزی در آن مخفی کنند وَ جَعَلْنَا عَلَي قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ انعام ۲۵ بر دل‌های منافقین پوششی قرار دادیم تا (توحید را) نفهمند مَكْنُون پوشیده كَانَتْهُمْ بِيضٌ مَكْنُونٌ صافات ۴۹ اِنَّهُ لَفَرَّقَانٌ كَرِيمٌ فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ واقعه ۷۷ و ۷۸.

كَنَّسَ كَنَّس نهران؛ كَانِس ج كَنَّس پنهان شونده الْجَوَارِ الْكَنَّسِ تَكْوِير ۱۶ ستارگانی که از دیده‌ها پنهان شوند.

كَهَّلَ كَهَّل موی سفید، بین سی تا چهل سالگی، کسی که موی سفیدش آشکار شد وَ يُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَ كَهْلًا آل عمران ۴۶.

لَزِبَ لَزِبَ ثابت، چسبنده اِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَّازِبٍ صافات ۱۱.

لَدَدَ لَدَدَ دشمنی اَلَدَّ دشمنی سرسخت وَ هُوَ اَلْدُّ الْخِصَامِ بقره ۲۰۴ وَ تَنْذِرَ بِهِ قَوْمًا لَدًّا مريم ۹۷ قرآن را بر تو آسان ساختیم تا دشمنان سرسخت را به آن انداز دهی.

لُعْبُ لُغُوبٍ سَخْتِي وَ مَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ق ۳۸ در خلقت آسمان‌ها و زمین سختی به ما نرسیده لا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ فَاطِر ۳۵ در بهشت نه رنجی به ما رسد و نه سختی.

لَفْتٍ لَفْتٍ برگرداندن قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَلْفِتَنَّا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَائُنَا يونس ۷۸.

لَوْذٍ لَوْذٍ پناه بردن قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا نور ۶۳ یعنی خدا کسانی که پشت سر دیگران پنهان می‌شوند می‌داند.

لَمَحٍ لَمَحٍ درخشش كَلَّمَحِ الْبَصَرَ نحل ۷۷.

لَوَى لَوَى برگرداند لَوُوا رُؤُسَهُمْ منافقون ۵ يَلُؤُونَ أَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتَابِ آل عمران ۷۸ برخی یهودیان، هنگام تلاوت کتاب خدا، زبان خود را می‌گردانند تا تصور کنی آنچه می‌خوانند کتاب خداست لَيْتًا بِأَلْسِنَتِهِمْ نساء ۴۶ برخی یهودیان، حقایق را با زبان خود می‌گردانند دروغ گفت.

لَهْثٍ لَهْثٍ در آوردن زبان به خاطر تشنگی و خستگی فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أَوْ تَتْرُكُهُ يَلْهَثُ اعراف ۱۷۶.

مَحْصٍ مَحْصٍ خالص کردن، زدودن عیب لِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا آل عمران ۱۴۱.

مَخْرٍ مَخْرٍ شکافتن مَخَرَتِ السَّفِينَةُ کشتی دریا را شکافت وَ تَرَى الْفُلْكَ مَوَاجِرَ فِيهِ نحل ۱۴.

مَشْجٍ مَشْجٍ ج آمشاج مخلوط مِنْ نُطْفَةٍ آمشاجِ انسان ۲ نطفه‌ای که خدا در آن نیروهای گوناگونی به هم آمیخته است.

مَعَزٍ مَعَزٍ ج امعز و معیز بز وَ مِنَ الْمَعَزِ اثْنَيْنِ انعام ۱۴۳.

مَطَى مَطَى راه رفتن با تکبر ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى قیامت ۳۳ متکبرانه به سوی خانواده‌اش قدم بر می‌داشت.

مَكْوٍ مَكْوٍ سوت زدن، صغیر کشیدن وَ مَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مَكَاءً وَ تَصَدِيَةً انفال ۳۵.

مَعَى مَعَى، مَعَى ج امعاء روده وَ سَقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ محمد(ص) ۱۵.

مِيرٍ مِيرٍ خوراک وَ نَمِيرٌ أَهْلُنَا يوسف ۶۵ بنیامین را با ما روانه کن تا برای خانواده خود خوراکی تهیه کنیم.

مَوْرٍ مَوْرٍ حرکت به شتاب يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا طور ۹.

نَائِي نَائِي اعراض کردن، دور شدن وَ إِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَ نُنَّا بِجَانِبِهِ اسراء ۸۳.

نَبْزٍ نَبْزٍ لقب تنابز بر یکدیگر لقب گذاشتن وَ لَا تَنَابَرُوا بِالْأَلْقَابِ حجرات ۱۱.

تَتَّقُ نَتَّقُ جذب کردن، کشیدن وَ إِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ اعراف ۱۷۱ وقتی کوه را چون سایبانی بر سرشان کشیدیم (بلند کردیم).

نَسَفَ نَسْفَ چیزی از بیخ کندن يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا طه ۱۰۵ پروردگارم کوهها را متلاشی می‌کند.

نَشَطٌ نَشَطٌ حرکت از جایی به جایی، بیرون کشیدن دلو از چاه، گره زدن طناب و النَّاشِطَاتِ نَشَطًا نازعات ۲ ستارگانی که از شرق به غرب و بعکس در حال حرکت هستند یا مراد فرشتگانی است که روح از بدن خارج می‌کنند چنانچه دلو از چاه، یا فرشتگانی که امور را به هم گره می‌زنند.

نَعَسَ نَعَسًا خواب سبک ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْعَمِّ أَمَنَةً نَعَسًا آل عمران ۱۵۴.

نَفَسٌ نَفَسٌ پراکندن، زدن پنبه إِذْ نَفَسَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ انبیاء ۷۸ وقتی داود و سلیمان(ع) در باره کشتزاری که گوسفندان بی‌چوپان پراکنده بودند، قضاوت می‌کردند. مَنفُوشٍ پنبه حلاجی شده وَ تَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ قارعه ۵.

نَوَّشٌ تَنَاوَشٌ گرفتن، دست یافتن وَ أَنَّى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سبأ ۵۲ چگونه می‌توانند از دور به ایمان دست یابند.

وَأَلٍ مَوَّئِلٍ پناهگاه لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْئِلًا كهف ۵۸.

وَشَى شِيَةً رنگ، رنگ مختلف با رنگ اصلی مُسَلَّمَةً لاشِيَةً فِيهَا بقره ۷۱.

وَطَأٌ وَطَأٌ قدم نهادن وَ أَرْضًا لَمْ تَطَوْهَا احزاب ۲۷، به‌استعاره به‌معنای پابرجا و استقامت إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً مَزْمَلٌ ۶ نماز شبانه پابرجاتر است (نماز شب موافقت بیشتری با مثلاً دل انسان با ایمان دارد)، مواطاة موافقت يُجَلِّوْنَهُ عَامًا وَ يُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُؤَاطُوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ توبه ۳۷ یک سال ماه حرام را حلال و یک سال حرام می‌کنند تا موافق ماه‌های حرام باشد.

وَلَجٌ وَلَجٌ دخول وُلُوجٌ دخول در جای تنگ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ اعراف ۴۰؛ وَلِجَةٌ فرد مورد اعتماد و غیر خویشاوند وَ لَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَاَلرَّسُولِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِجَةٌ توبه ۱۶.

هَزَزَ هَزَزًا تکان شدید وَ هُزِّيَ إِلَيْكَ بِجَذَعِ النَّخْلَةِ مريم ۲۵ اهتزاز تکان خوردن فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَ رَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيحٍ حج ۵ وقتی آب باران بر آن می‌فرستیم، زمین به حرکت در می‌آید و از هر نوع گیاهان زیبا می‌رویانند.

هَشِمٌ هَشِمٌ شکستن چیز سست هَشِيمٌ به‌معنای مفعول، شکسته شده فَاصْبِحْ هَشِيمًا تَذْرُوهَ الرِّيَّاحُ كهف ۴۵ زندگی دنیا چون گیاهی است که بعد از مدتی می‌خشکد و باد آن را می‌پراکند؛ هَاشِمَةٌ زخم سر که به شکستن استخوان سر برسد.

هَضُم هضم درهم آمیخته و زُرُوعٍ وَ نَخْلٍ طَلَعَهَا هَضِيمٌ شعراء ۱۴۸، در بهشت زراعت‌هایی است که میوه‌هایش برهم چیده شده‌است؛ به‌استعاره به‌معنای ستم و نقص حق فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا طه ۱۱۲ هر مومنی کار شایسته کند، نه از ظلم می‌ترسد و نه کم شدن حقش.

هَمِدَ همد خاموش شدن آتش ارض هَامِدَةً زمین خشک وَ تَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً حج ۵.

هَوْرَ هور انهدام، سقوط فَأَنْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ توبه ۱۰۹ کسی که بنیادش را بر پرتگاه سقوط قرار داده در آتش جهنم بیفتد؛ هار اسم‌فاعل، سقوط کننده عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ توبه ۱۰۹ کسی که بنیادش را بر پرتگاه سقوط قرار داده است.

هَيْجَ هیج خشک شدن ثُمَّ يَهِيحُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا زمر ۲۱.